

Representantforslag 75 S

(2016–2017)

fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson

Dokument 8:75 S (2016–2017)

Representantforslag fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson om å øke sysselsettingen blant ungdom og andre lavtlønnsgrupper ved å redusere arbeidsgiveravgiften for lavere lønnsgrupper

Til Stortinget

Bakgrunn

Forslagsstiller viser til at Norge i dag har en bekymringsfull utvikling med økende ledighet blant unge og lavtlønte. Det er behov for flere virkemidler for å løse problemet med grupper som risikerer å falle ut av arbeidsmarkedet nå, og for tiltak som kan motvirke at flere faller ut av arbeidsmarkedet i framtiden.

Arbeidsmarkedet kan komme til å endre seg mye i årene framover. Økende automatisering av arbeidsoppgaver, bruk av deletjenester og utvikling av formidlingsøkonomien (plattformøkonomien) gir enorme muligheter. Denne utviklingen kan effektivisere ressursbruk, styrke produktivitet, kutte kostnader og legge grunnlag for nye næringer og arbeidsplasser. Forslagsstiller mener det er en utvikling som verken bør eller kan motarbeides, men den må utnyttes målbevisst til å skape nytt, bærekraftig næringsliv og nye arbeidsplasser.

Forslagsstiller viser til at det umiddelbare formålet med mange nye teknologier er å erstatte arbeid og arbeidsplasser med automatiserte løsninger, utnytte eksisterende kapasitet og infrastruktur bedre uten å ansette folk osv. Dette kan særlig gjelde i bransjer der arbeidsoppgaver lettest kan erstattes av automatiserte løsninger, som gjerne er bransjer som sysselsetter folk med lav utdanning og lav lønn. Effekten av en slik utvikling kan først og fremst ramme de gruppene

som står svakest fra før. Men også innen bransjer som bank, finans og forvaltning kan automatisering komme til å fjerne mange arbeidsplasser. Arbeidsmarkedet er alltid i endring, men mye tyder på at endringene arbeidsmarkedet nå står overfor, kan bli så raske og omfattende at utvikling av nye arbeidsplasser ikke vil henge med, og flere kan falle ut av arbeidsmarkedet hvis det ikke settes inn tilstrekkelig effektive tiltak.

Det stilles alltid nye krav til framtidens arbeidskraft. Forslagsstiller viser til at det i en periode med stor og rask endring i teknologi og næringsliv blir ekstra viktig å hjelpe den enkelte til omstilling. Når kontinuerlig teknologisk endring også blir normalen i arbeidshverdagen, blir livslang læring viktigere enn noen gang.

Forslagsstiller mener at det i en slik periode samtidig er nødvendig å føre en mer aktiv og strategisk næringsutvikling for å fremme utvikling av nye bedrifter og arbeidsplasser. Et mulig tiltak er å gjøre det mer attraktivt å ansette folk, spesielt i lavtlønnsgruppene.

Forslagsstilleren viser til at én av ti ungdommer i Norge i dag hverken er i arbeid eller utdanning. Europa har slitt med høy arbeidsledighet blant de unge siden finanskrisen, nå ser man også en negativ utvikling i Norge. Samtidig er arbeidsledigheten høyest blant grupper med lav inntekt – industri, bygg og anlegg, reiseliv, transport og kontorarbeid. Arbeidsledigheten blant dem med høyere utdanning har vokst mest de siste tre årene, men den totale ledigheten er høyest blant de med liten eller ingen utdannelse.

Det er videre en større andel arbeidsledige blant innvandrere. De fleste registrerte arbeidsledige innvandrerne er EU-borgere og borgere fra europeiske land som ikke er EU-medlem. Det er grunn til å tro at også denne gruppen av arbeidsledige tilhører lavtlønnsgruppene.

Redusert formuesskatt er regjeringens valgte virkemiddel for å øke investeringene og gjennom det trygge arbeidsplassene. Det er lite akademisk belegg for at en reduksjon i formuesskatten vil føre til økt investeringsgrad og gjennom det økt sysselsetting. Både Scheel-utvalget og en rapport bestilt av finansminister Siv Jensen for å vurdere effekten av reduksjon i selskapsskatten og formuesskatten, konkluderte med at effekten av en redusert formuesskatt er minimal dersom målet er økte investeringer og redusert arbeidsledighet. Legger man imidlertid til grunn at lette i formuesskatten vil gi en liten økning i investeringene, så er det likevel ikke gitt at dette vil føre til redusert arbeidsledighet i de gruppene som er hardest rammet, nemlig de lavtlønte gruppene.

Forslagsstiller viser til at man i stedet bør rette virkemidlene direkte mot det problemet man ønsker å løse – nemlig redusere arbeidsledigheten blant unge og i lavtlønte grupper. Forslagsstiller viser til at en vridning av skattesystemet fra skatt på arbeid til skatt på forbruk overordnet sett kan bidra til lavere arbeidskraftkostnad og samtidig sikre finansiering av dette. Det er vidtrekkende enighet om at skattekiln mellom hva en lønsmottaker mottar som lønn, og hva som betales i inntektsskatt og arbeidsgiveravgift, har en negativ effekt på sysselsettingen. Derimot viser nyere empirisk forskning at denne skattekiln har størst negativ effekt for unge arbeidstakere og for de laveste lønnsgruppene. Reduserte arbeidskraftkostnader vil bidra til økt etterspørsel etter arbeidskraft, særlig i disse gruppene. En generell reduksjon i arbeidsgivers skatter på arbeidskraft (heretter referert til som arbeidsgiveravgift også ved omtale av denne typen skatter i andre land) er veldig kostbar, og sysselsettingseffekten av den typen generell reduksjon har vært lavere enn i land som reduserer arbeidskraftkostnaden for de laveste lønnsgruppene. Dette skyldes både at det økonomisk sett er lettere med en relativt sett høyere reduksjon i avgiftene dersom en begrenser det til lavtlønnsgrupper, samtidig som arbeidsgiveravgiftens andel av kostnaden for en arbeidstaker i høyere lønnsnivåer har mindre å si for sysselsettingsbeslutningen.

Redusert arbeidsgiveravgift for arbeidstakergrupper som har lavere utdanning og lønninger, og redusert arbeidsgiveravgift direkte rettet mot yngre arbeidstakere har vist seg å gi større positiv effekt på sysselsettingen.

En slik reform er imidlertid avhengig av at bedriftene som får redusert arbeidskraftkostnaden, tar denne reduserte kostnaden ut i økt sysselsetting og ikke i økt profitt, og at arbeidstakergrupper ikke tar reduksjonen ut i økte lønnskrav. Norge har et godt utviklet trepartssamarbeid. Det vil derfor være viktig at partene inngår en avtale, som kan måles og etterprø-

ves, som sikrer at redusert arbeidsgiveravgift for enkelte lønnsgrupper faktisk tas ut i økt sysselsetting.

Målrettede reduksjoner i skatt på arbeid har vært gjennomført i flere land, blant annet i Belgia, Frankrike og Nederland. I Frankrike har denne typen skattereduksjoner for lavtlønnsgrupper eksistert siden 1993. Erfaringene derfra har vist at ett prosentpoengs reduksjon i arbeidsgiveravgiften har gitt 1,6 prosentpoengs økning i sysselsettingen.

Studier gjennomført i OECD-land har vist at en redusert arbeidsgiveravgift for lavtlønnsgrupper kan ha en signifikant positiv effekt på sysselsettingen. Det er imidlertid viktig at man ikke lager et «lavtlønnstak». Det vil si at bedrifter ikke har insentiv til å heve lønnen over nivået hvor den reduserte arbeidsgiveravgiften slår inn. Det kan bli kostbart for en bedrift med mange lavtlønte å gi en lønnsøkning som medfører at lønnen overstiger nivået som gir godkjenning for lavere arbeidsgiveravgift, dette fordi bedriften da både må finansiere en lønnsøkning og økt arbeidsgiveravgift for hele lønnen. Dette har i land som har redusert arbeidsgiveravgiften for lavtlønte, vært håndtert ved å ha en «glidende» økning i arbeidsgiveravgiften, dvs. at man innfører en gradvis økning av arbeidsgiveravgiften for lønnstrinnene over det nivået hvor full reduksjon slår inn.

Forslagsstiller viser til at man i kampen mot ungdomsledigheten og høy arbeidsledighet i lavtlønnsgrupper bør vurdere alternative virkemidler for å sikre at denne gruppen ikke faller utenfor arbeidsmarkedet. En reduksjon i arbeidsgiveravgiften med 2,0 prosentpoeng for lønnsgrupper som har en årsinntekt under 320 000 kroner, og en glidende utfasing av denne reduksjonen vil ha en kostnad på anslagsvis 5 mrd. kroner. Dersom erfaringene fra andre land er gyldige også i Norge, vil en 2 prosentpoengs reduksjon i arbeidsgiveravgiften føre til over 2 prosent økning i sysselsettingen i denne gruppen. Det vil si at sysselsettingseffekten av å redusere arbeidsgiveravgiften for dem med lavere inntekt enn 320 000 kroner kan bli nærmere 30 000. Samtidig er det viktig å påpeke at kostnadene ved en slik reform vil bli redusert ved at man samtidig sparer midler til arbeidsledighetstrygd, samtidig som man vil få økte skatteinntekter fra de nye arbeidsplassene.

Det bør også vurderes om redusert arbeidsgiveravgift skal rettes direkte mot unge mennesker uavhengig av inntektsnivå. Det vil bidra til å sikre at de unge kommer seg inn på arbeidsmarkedet.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen utrede forskjellige modeller for redusert arbeidsgiveravgift for lavere lønnsgrupper og yngre arbeidstakere for å motvirke arbeidsledigheten i disse gruppene.
2. Stortinget ber regjeringen i forslag til revidert nasjonalbudsjett for 2017 fremme forslag om redusert arbeidsgiveravgift for lavere lønnsgrupper og vurdere et konkret forslag rettet mot yngre arbeidstakere.

23. mars 2017

Rasmus Hansson

